

Stiftung für eidgenössische Zusammenarbeit
Fondation pour la collaboration confédérale
Fondazione per la collaborazione confederale
Fundaziun per la collavuraziun federala

RAPPORT ANNUAL 2021

50 onns dretg da
votar e d'eleger da las
dunnas en Svizra

2021 EN CIFRAS

11

artitgels èn vegnids publitgads
sin il nov ch Blog

48

candidaturas èn entradas
per il Premi da federalissem

13

cudeschs èn cumparids en la Collecziun ch,
quai è in nov record

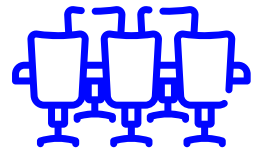
50

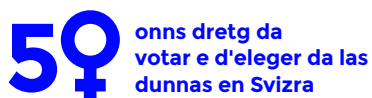
professiuns èn represchentadas
en «Premier Emploi»

7401

persunas han premdi part a las sesidas en la Chasa
dals chantuns, per sesida en media 9,41 persunas

5	Prefaziun dal president
8	Rapport da gestiun
11	ch Blog
15	Premier Emploi
19	Premi da federalissem
23	Collecziun ch
25	aller-retour
29	Activitads
31	Servetschs
35	Cussegl da fundaziun e cumissiun directiva
36	Secretariat
37	Quint annual 2021
39	Bilantscha
40	Agiunta al quint annual
41	Rapport dal post da revisiun 2021
43	Impressum

En il rom dal giubileum «50 onns dretg da votar e d'eleger da las donnas en Svizra» dain nus en quest rapport annual nossa atenziun a las donnas: sis cusseglieras guvernativas, elegidas il 2021 per l'emprima giada en lur uffizi, tradeschan tge che quest mument decisiv munta per ellas. Lur purtrets pudais Vus scuvrir sin las proximas paginas. En pli preschentain nus era in pèr da nossas collavuraturas.

«Ich sitze vor meinem Laptop, schaue aus dem Fenster und mache mir Gedanken für meinen Romanischkurs: ich suche Klänge, Rythmen, die unsere Sprache spüren lassen...»

«Eu sez davant meis laptop, guard our da fanestra e tscherch ideas per meis cuors da rumantsch; clings, ritemes chi laschan sentir nossa lingua...»

L'emprima frasa dal cudesch da Rut Plouda «Verd s-chür / Moosgrün».
Translatà dal rumantsch da Claire Hauser Pult. Ina translaziun da
la Collecziun ch 2021, edida dad edition bücherlese, Lucerna.

Il federalissem dovra ina cuntrada mediala multifara

«Ils chantuns pon giugar ina rolla per mantegnair la rapportaziun locala.»

Pascal Broulis
president

Il 2021 han ins festivà en il rom da la 6avla Conferenza da federalissem a Basilea il giubileum da **50 onns dretg da votar e d'eleger da las dunnas en Svizra**. En quest connex fatsch jau gugent attent a la rolla da precursur ch'il chantun Vad ha surpiglià il 1959, cura ch'el ha fixà quest dretg sco emprim chantun en sia constituziun. Fin oz è il cussegl guvernativ vadais ina da las paucas regenzas chantunalas cun ina majoritad feminina. Jau lavur dapi onns ensemen cun dunnas fitg engaschadas, quai ch'inspirescha speranza er auters chantuns. En quest rapport annual vegnan dal reminent purtretadas collegas ch'èn vegnidas elegidas l'onn passà per l'emprima giada en las autoritads executivas dals chantuns. En noss **nov ch Blog** avain nus plinavant dà in accent spezial al tema «la participaziun da dunnas a la vita politica en Svizra» e dumandà expertas quant impurtant ch'il federalissem è stà per l'introducziun dal dretg da votar da las dunnas.

Per ina democrazia che funcziuna bain dovri en pli ina cuntrada mediala multifara che stat sin chommas economicas segiras. Lattiers tutgan era medias regiunalas che pussibiliteschan d'analisar quai che capita actualmain en la regiun e per la regiun. La Fundaziun ch s'occupa perquai intensivamain cun la **politica da medias**. I na va betg mo per dumondas politicas, mabain era socialas, economicas e culturalas. Pervi da la concentraziun da medias cuntinuanta vegn la rapportaziun locala e regiunala sut squitsch adina pli fitg er en Svizra. Ils chantuns han la pussaivladad d'agir a moda proactiva e l'interess da franar la sminuziun da la cuntrada mediala cun mesiras adattadas.

Ina da las impurtantas sfidas il 2021 è stada la reediziun dal **Premi da federalissem**. La Fundaziun ch ha nominà ina nova giuria cun commembras e commembers da la politica, da las medias e da la cultura, dotà il premi cun 10 000 francs e lantschà ina concorrenza publica. Il grond interess da la publicitad ans ha impressiunà: nus avain retschavì passa tschuncanta candidaturas d'auta qualitat.

Cun il premi è vegnì undrà il project **easyvote da la Federaziun svizra dals parlaments dals giuvens**. Jau hai plaschair da vesair che giuvens creschids s'engaschan cun entusiassem per render pli accessibel a tuts il sistem federativ da la Svizra.

Per sustegnair activamain la politica sin tut ils stgalims duai la populaziun era survegnir ils meds per chapir ils connexs. La Fundaziun ch ha damai tschernì il svilup d'instruments per la furmaziun politica sco in accent da ses program da lavur 2021-2024. Per ses **project «chLab»** ha ella survegnì sustegn da civicChallenge, in acceleratur per l'innovaziun sin il sector public. Las experientschas fatgas cun civicChallenge gidan a sviluppar vinavant las lavurs currentas per la furmaziun politica. La basa per quest project e per ulteriuras lavurs da la Fundaziun ch sin il sector da la furmaziun politica vegn ad esser la fundaziun da la conferenza professionala Citoyenneté. Quella porscha il rom per registrar sistematicamain las activitads dals chantuns sin il sector da la furmaziun politica e da discutir davart quellas.

L'onn che vegn surdun jau il presidi da la Fundaziun ch a mia successura u a mes successur. Jau sun adina m'engaschè per ina collavuraziun interchantunala efficazia. Jau sun persvas che la Fundaziun ch cuntinuescha sias stentas en favur dal federalissem e cunzunt en favur da la coesiun interna da la Svizra. Jau engraziel a las collavuraturas ed als collavuraturs per lur engaschi impurtant.

Pascal Broulis
cusseglier guvernativ e president da la Fundaziun ch

Cussegliera guvernativa dal chantun Basilea-Citad
e scheffa dal Departament da construcziun e traffic,
dapi il 1. da favrer 2021

5♀ onns dretg da
votar e d'eleger da las
dunnas en Svizra

«L'onn da giubileum avain nus festivà a Basilea
in term impurtant: dapi il 2021 sesan tant en il
parlament chantunal sco er en la regenza uschè
bleras donnas sco anc mai. Jau sun persvasa:
las activitads da giubileum en tut la Svizra
han accelerà quest svilup en direcziun d'ina
megra represchentaziun da las donnas.»

**Esther
Keller**

Da prototips e heavy clickers

Activitads da la Fundaziun ch 2021

Roland Mayer
mainfatschenta

Il punct da partenza per tut las activitads da la Fundaziun ch è il nov program da lavur 2021-2024. Il cussegl da fundaziun – che sa cumpona da represchentantas e represchentants da las regenzas da tut ils 26 chantuns – ha approvà il schaner 2021 26 mesiras concretas. Las mesiras – dal festival litterar e projects en la furmaziun politica fin al Premi da federalissem – han tuttas la finamira da contribuir ad in federalissem dinamic ed ad ina ferma coesiun.

Innovaziun per l'administraziun

L'accent furmaziun politica enumerà en il program da lavur è in nov champ tematic per la Fundaziun ch ed in champ, en il qual ils chantuns èn activs cun ideas innovativas. Il medem mument èsi ina sfida per ils chantuns d'adina esser up to date e savair tge projects ed ideas ch'ils auters chantuns persequiteschan en il sector da la furmaziun politica. Cun agid d'ina plattafurma da barat pudess ins trair a niz anc meglier il potenzial d'innovaziun interchantunal. Per quest motiv ha la Fundaziun ch sviluppà in prototip d'ina plattafurma digitala che duai servir a quest intent: il «ch Lab». Cun il «ch Lab» è la Fundaziun ch stada en il final da civicChallenge per il pli innovativ project d'administraziun 2021 ([pag. 29](#)).

Philipp Schori
manader dal sector
Fundaziun ch

La basa per ulteriuras lavurs da la Fundaziun ch sin il sector da la furmaziun politica vegn ad esser la fundaziun e gestiun da la conferenza professiunala Citoyenneté. La conferenza duai pussibilitar da sa barattar areguard best practices, da crear ina rait e d'elavurar posiziuns comunablas. Durant la perioda da rapport èsi reussi da metter il fundament per furmar la conferenza professiunala. Uschia han ins pudì definir ensemen cun partenaris impurtants sco per exempel la Conferenza svizra da las directuras e dals directurs chantunals da l'educaziun publica (CDEP) incumbensas e finamiras da la conferenza professiunala Citoyenneté.

easyvote gudogna

L'onn 2021 han ins surdà il Premi da federalissem l'emprima giada tenor las novas reglas: ins ha organisà l'emprima giada ina procedura da candidatura publica, il premi è da nov dotà cun 10'000 francs e plinavant decida ina giuria multifara tgi che vegn sin la shortlist e tgi che gudogna la finala il premi. La giuria è stada impressiunada dal grond dumber da candidaturas (bunamain 50) e da la qualitat. Il resultat è ina shortlist cun otg personas singulas ed organisaziuns ([pag. 19](#)).

En il rom da la Conferenza naziunala davart il federalissem a Basilea-Citad è la finala vegnì premià sco victur il project easyvote. Cun sias purschidas promova el l'interess e la participaziun da gliedud giuvna da 18 fin 25 onns a la politica communal, chantunala e federala. Gülsha Adilji, la pli giuvna commembra da la giuria, ha commentà sco suonda la tscherna dal victur: «Mia generaziun è heavy clickers dad easyvote. Nus ans infurmain sin la pagina-web davart temas politics, era sche nus essan gia pli vegls che 25 onns. easyvote rinforza nossa savida e pussibilitescha a nus da discutir cun amias ed amis sur da dumondas politics e quai promova la finala la participaziun a las votaziuns.»

Las consequenzas da Covid-19

La pandemia da Covid-19 ha in ulteriur onn gì consequenzas per diversas activitads da la Fundaziun ch: per exempel per il program da praticums Premier Emploi u per il seminari da commembras e commembers da las regenzas chantunalas ch'ins ha stuì annullar cumpletmain. Il festival per la translaziun e la litteratura aller-retour dals 6 da mars han ins stuì dischlocar en il spazi virtual e transmitter en directa dal center cultural Le Nouveau Monde a Friburg. Las referentas ed il public èn tranter auter s'occupads da las schanzas e ristgas da la translaziun automatica e co ch'ins po translatar la tensiun d'in crimi ([pag. 25](#)).

Grazia fitg a noss partenaris

Senza l'engaschi da las collavuraturas e dals collavuratur na fissan tut questas activitads betg stadadas realisablas. Il medem vala per nossas organisaziuns partenari- as. Cordial engraziament per il sustegn e la collavuraziun, en spezial a la Fundaziun Oertli, a l'Uffizi federal da cultura, al Secretariat da stadi per l'economia, a Pro Helvetia, a la Chasa da la translaziun Looren, al Centre de traduction littéraire da l'Universitad da Losanna ed a l'Institut per federalissem da l'Universitad da Friburg.

Roland Mayer
mainafatschenta

Philipp Schori
manader dal sector Fundaziun ch

**«C'est lui qui frappe et me réveille.
Il n'est même pas cinq heures et demie.»**

«El èsi che splunta e ma dasda.
I n'è anc gnanc las tschintg e mesa.»

«È lui che busa e mi sveglia.
Non sono nemmeno le cinque e mezza.»

L'emprima frasa dal cudesch da Fabio Andina «La pozza del Felice / Jours à Leontica». Translatà dal talian dad Anita Rochedy. Ina translaziun da la Collecziun ch 2021, edida dad Éditions Zoé, Chêne-Bourg. La versiun tudestga è vegnida publitgada il 2020 dal Rotpunktverlag.

LAS ACTUALITADS ORD VISTA FEDERALISTICA

Sin sia pagina-web porscha la Fundaziun ch spazi per discussiuns.
Il favrer 2022 ha ella lantschà uffizialmain il ch Blog.

Il ch Blog vul animar da far ponderaziuns en connex cun dumondas actualas dal federalissem e provocar debattas. La superaziun da la pandemia, dunnas en la politica u il tema brisant da la rolla da las medias en in stadi federalistic: ils accents tematics s'orienteschan fermamain a l'agenda politica. Sin chstiftung.ch/ch-blog sa fatschentan artitgels or da diversas perspectivas ed en differents formats cun accents tematics relevants per il federalissem. Las contribuziuns èn mintgamai disponibilas en tudestg, franzos e talian.

ch Blog

Dus fin trais accents tematics ad onn

Tranter las contribuziuns davart ils accents «dunnas ed il federalissem» e «Covid-19 ed il federalissem» chatt'ins gia persunalitads da renum sco la cussegliera federala Karin Keller-Sutter, il president da la Conferenza da las regenzas chantunalas (CdC) Christian Rathgeb ed il president da la Fundaziun ch Pascal Broulis, il politolog Michael Hermann u er Astrid Epiney, rectora da l'Universitad da Friburg.

Mintg'onn discutesch'ins davart dus fin trais secturs tematics. Actualmain vegn tematisada la rolla da las medias en in sistem federalistic. Ston ils chantuns intervegnir per garantir infurmaziuns localas d'alta qualitat? Ston els cofinanziar medias regiunalas? Tge posiziun ha la Svizra cumpareglià cun l'exteriur? L'accent actual «medias e federalissem» s'occupa suenter ina campagna da votaziun animada da dumondas delicatas e da cleras opiniuns davart quest tema.

Tge è federalissem?

Plinavant vul il ch Blog preschentar pli detagliadamain il sistem federalistic che vegn savens chapì fallà e mess en dumonda. Diferents artitgels da basa tematischeschan las structuradas dal federalissem, sia istorgia e sia realisaziun en tut il mund. Studentas e students, persunas d'instrucziun e collavuraturas e collavuratur da l'administraziun publica chattan qua ina massa infurmaziuns davart ils fundaments dal federalissem.

Exempels d'artitgels

MEDIAS E FEDERALISSEM

«L'erosiun dal sistem da milissa pudess cuntinuar», di Rahel Freiburghaus, politologa a l'Institut per ciencias politicas da l'Universitad da Berna davart eventualas consequenzas suenter ch'il pachet da medias è vegnì refusà ils 13 da favrer 2022.

14 da favrer 2022

L'emprim vegn la midada mediala a s'accentuar ed il schurnalissem regiunal e local vegn a patir vinavant. Tenor in studi da prof. Daniel Kübler (IPZ UZH, ZDA Aarau) ha in schurnalissem local sin chommas flaiavas per consequenza che la gliעד participescha pli e pli pauc ad elecziuns communalas ed elecziuns dal cussegl da citad. A moda sumeglianta, e quai ma para in punct enormamain impurtant, pudess l'erosiun dal sistem da milissa cuntinuar senza promoziun da las medias. Senza medias localas e regionalas patescha la vitalitad da la democrazia sin il plaun il pli bass – quella ch'è caracteristica per il federalissem. I vegniss probablamain anc pli grev da recutar persunas che surpiglian uffizis politics.

[Colliaziun a l'artitgel](#)

DUNNAS E FEDERALISSEM

Pertge è la quota da dunnas en la politica uschè pitschna? L'opiniun da Maribel Rodriguez, presidenta da la Conferenza svizra da las delegadas e dals delegads per l'egualitad tranter dunnas ed umens.

3 da december 2021

La situaziun en ils chantuns è fitg differenta. En la regenza dal Vallais na datti per exempel insumma naginas dunnas. La regenza da Genevra sa cumpona da trais dunnas e quatter umens ed en il chantun Vad èn las dunnas en la maioritad (tschintg dunnas e dus umens). La preschientscha e permanenza da las dunnas en ils organs executivs e legislativs variescha damai fermamain tut tenor context. E deplorablamain sa mida il trend savens puspè suenter in temp. D'ina maioritad feminina han las medias interess, uschia ch'ella vegn vesavla – il cuntrari na dat betg en egl. Quai mussa ch'i dat in tschert consens davart l'apparenta normalitad d'ina maioritad masculina en la politica.

[Colliaziun a l'artitgel](#)

Per render pli enconuscent il blog sa concentrescha la Fundaziun ch cunzunt sin las raits socialas (Twitter e LinkedIn), ses partenaris (chantuns, conferenzas interchantunalas ed autras organisaziuns), collavuraturas e collavuratur sco era sin las auturas ed ils auturs dals artitgels. Tuttas e tuts èn envidads da parter cun il hashtag #chBlog ils artitgels sin lur raits socialas.

**Ulteriuras infurmaziuns chattais Vos sin:
www.chstiftung.ch/ch-blog**

Exempels d'artitgels

COVID-19 E FEDERALISSEM

In sistem da bell'aura u in motor innovativ? Dus experts ed in'experta discuteschon co ch'il federalissem è sa cumprovà durant la pandemia.

9 da mars 2021

Nicole Lamon, viceschefredactura da le Matin Dimanche: Tenor mai è il federalissem in sistem da bell'aura. Ils emprims mais hai jau pensà che nus daventian perditgas dal crash dal federalissem. Mintgin ha empruvà da chattar ina soluziun per la crisa. Ils chantuns e la Confederaziun na sa fidavan betg in da l'auter.

Bernhard Waldmann, professor da dretg public ed administrativ a l'Institut per federalissem: Federalissem na signifitga betg ch'ils chantuns èn cumpetents per tut, mabain che las cumpetenzas vegnan repartidas sin ils differents plauns statals, era sin la Confederaziun. In'organisaziun statala federalistica n'implitgescha pia betg mo diversitad, mabain er unitad.

Michael Hermann, politgeograf e fundatur da Sotomo: La crisa da corona ha rendi visibel en Svizra insatge ch'ins ha pudì observar gia in temp: il federalissem n'è betg fitg popular en la populaziun.

[Colliaziun a l'artitgel](#)

DECLERAR IL FEDERALISSEM

Oz èn var 25 da bunamain 200 stadis organisads a moda federalistica. Quels cumpiglian dentant 40 pertschient da la populaziun mundiala. Co sa furman stadis federalistics? Tge caracterisescha els? E tge stadis valan sco federalistics?

22 da november 2021

La Svizra vala sco stadi federalistic classic. Ella ha ina pitschna surfatscha, ma è fitg populada ed ha ina societad eterogena. I sa mussa quant grev ch'igl è da generalisar: stadis federalistics sa differenzieschan per part fermamain en lur grondezza (surfatscha), il dumber e la spessezza da la populaziun, la cumposiziun da la societad, il svilup economic sco er en il dumber da stadis commembers e lur fermezza economica. Il medem vala per instituziuns e proceduras politicas, per exempel il Cussegl dals chantuns svizzer che vegn elegi directamain en cumparegliaziun cun il Bundesrat tudestg che sa cumpona da las regenzas dals differents Bundesländer.

[Colliaziun a l'artitgel](#)

Cussegliera guvernativa dal chantun Basilea-Citad
e scheffa dal Departament da giustia e segirezza,
dapi il 1. da favrer 2021

5♀

onns dretg da
votar e d'eleger da las
dunnas en Svizra

«Grazia a las pionieras ch'èn s'engaschadas per il dretg da votar da las donnas sa chapeschi ozendi per fortuna da sez da sa participar sco donna a la politica. Nossa democrazia è giuvna ed i dat anc bler da far: in da mes accents è perquai la protecziun da las donnas cunter violenza.»

**Stephanie
Eymann**

«PREMIER EMPLOI» HA GÌ SUCCESS MALGRÀ LA PANDEMIA

Ina bun'idea per l'entrada en la professiun: far in praticum en in'otra regiun linguistica.

Er il 2021 ha la crisa da Covid-19 influenzà il program da praticums. La dischoccupaziun da giuvenils ch'era creschida fermamain l'onni precedent è puspè sa sbassada.

En l'emprim semester han las mesiras da Covid-19 influenzà l'organisaziun da projects ed ils praticums currentes. Pervia da la situaziun tendida sin il martgà da lavur hai danovamain dà bler dapli annunzias la segunda mesadad da l'onni.

La situaziun speziala sin fundament da la pandemia ha gi in effect direct sin il dumber d'annunzias e da novs praticums intermediads. Discurs da preschentaziun han gi lieu l'emprim semester principalmain online. La pli gronda sfida per la Fundaziun ch è stà da garantir ch'ils

praticums possian cuntinuar, observond las mesiras da protecziun che la Confederaziun aveva decidì. Las praticantas ed ils praticants han per part lavurà davent da chasa e participà a curs da lingua en l'instrucziun a distanza. Malgrà las circumstanzas pli difficilas èn las purschidas stadas occupadas en media per 103%, damai èn las aspectativas vegnidas surpassadas. Quest success pon ins attribuir en emprima lingia a la flexibilitad e l'engaschament dals manaschis participads e da las praticantas e dals praticants.

77 praticums han gi lieu

Cumpareglià cun l'onni da record 2020 èn stadas represchentadas damain professiuns il 2021. En connex cun l'intermediaziun han ins pudì revegnir per part a contacts gia existents. Grazia a las cundiziuns da basa attractivas per ils manaschis d'engaschament, ma era sin fundament da lur prontadad da sustegnair principiantas e principiants en il mund da lavur, han gi lieu il 2021 77 praticums – passa la mesadad da quels en manaschis acquirids da nov. Var in terz da las personas ch'èn sa participadas ha terminà ina scolaziun pli auta.

Dal 1. da schaner fin ils 31 da december 2021 èn stadas occupadas en il program «Premier Emploi» en media 23,8 plazzas da praticums professionals al mais. In tras l'auter èn las purschidas stadas occupadas per 103,6% il mais. Il dumber da 23 praticums al mais fixà en la cunvegna da prestaziun cun il SECO vegn damai surpassà levamain. Sco gia ils onns precedents èn sa participadas surproporzionalmain bleras personas da la Svizra taliana. Per questa gruppa da participantas e participants èn bunas enconuschientschas d'ina outra lingua naziunala d'importanza particulara per avair bunas schanzas sin il martgà da lavur.

L'enquista mussa: ils praticants èn fitg cuntents

La Fundaziun ch ha tschentà dumondas a las 51 praticantas e praticants che han terminà lur praticum en il decurs dal 2021. Ils re-suns han mussà ina quota d'integraziun legraivla dad 84,6%. Cun 29 participantas e participants, resp. ina cumpart da 30% è la grup-

pa da commerziantas e commerziants stada la pli gronda.

La gronda part da las praticantas e dals praticants aveva gia absolvi ina scolaziun professiunala da basa (AFQ, maturitad professiunala). Passa 80% da las praticantas e dals praticants èn stads satisfatgs da la responsabladad ch'ellas ed els han dastgà surpigliar e var 90% èn stads cuntents cun las incumbensas attribuidas.

«Igl è stà in'experientscha fitg bella e super positiva. Jau sun propi cuntenta d'avair fatg il praticum. Grondius che jau hai survegnì suenter ina piazza en il manaschi. Jau recumond questa purschida en mintga cas a tut quellas e quels ch'èn a la tschertga d'ina piazza u d'ina nova experientscha en in auter chantun.»

Irene Riva ha absolvi la stad 2021 in praticum en in manaschi da nobilisaziun da textilias.

Cun in'excepziun inditgeschan tut las praticantas e tut ils praticants d'avair fatg gronds fin vaira gronds progress en la segunda lingua naziunala.

**Ulteriuras infurmaziuns chattais Vus sin:
www.chstiftung.ch/premier-emploi**

75%

da las praticantas e dals praticants vulan lavurar stablamain en la nova regiun linguistica (bunamain senza excepziun en Svizra tudestga).

85%

dals manaschis da praticum èn cuntents cun la productivitat da las praticantas e dals praticants.

48

praticums novs ha la Fundaziun ch intermedià l'onn 2021.

Per incumbensa dal SECO

Il program da praticums «Premier Emploi» fa part da las mesiras naziunalas per il martgà da lavur da la Confederaziun. Dapi il 1993 è responsabla per il program la Fundaziun ch per incumbensa dal Secretariat da stadi per l'economia SECO. En il rom dal program pon interpresas occupar glieud da professiun giuvna e bain qualifitgada da tut las branschas e professiuns sco praticantas e praticants. En il focus stattan las linguas naziunalas da la Svizra, la mobilitad sin il martgà da lavur e la qualificaziun da glieud da professiun giuvna. Las praticantas ed ils praticants s'engaschan durant sis mais en il manaschi da praticum, lavuran en la professiun ch'ellas ed els han emprendi e frequentan il medem temp curs da lingua obligatorics. La Fundaziun ch cusseglia las candidatas ed ils candidats, intermediescha engaschaments adattads ed accumpogna ellas ed els durant il praticum.

Silvia
Mitteregger

Responsabla per il program «Premier Emploi», ha lavurà tar la Fundaziun ch dapi l'avust 1989, pensiunada dapi il mars 2022

Jau hai cumenzà a lavurar tar la Fundaziun ch il 1989 sco coordinatura dal sector barat da juvenils, il medem temp deva jau scola. A partir dal 1994 hai jau gidà a lantschar il program «Premier Emploi». S'enter paucs mais avain nus preschentà a la Confederaziun il concept ed avain survegnì ina finanziaziun. La rolla d'intermediatura e l'aspect practic da quest project han immediat plaschì a mai. Jau sun ma sentida bain da crear contacts tranter instituziuns e las candidatas ed ils candidats e da tgirar raits cun las medemas finamiras. Jau hai scuntrà glieud giuvna fitg curaschusa. Quellas e quels che sa decidan da far in praticum da sis mais en in'autra regiun linguistica na tschernan betg la via la pli simpla per entrar en il mund da lavur. In'autra pussaivladad fiss gea era da seser en stiva e trametter annunzias. Jau chal cun il sentiment satisfaschant che quest program gida glieud giuvna a cumenzar bain ina carriera professiunala.»

Cussegliera guvernativa dal chantun da Genevra
e scheffa dal Departament d'economia e lavur,
dapi ils 30 d'avrigl 2021

5♀ onns dretg da
votar e d'eleger da las
dunnas en Svizra

«Jau aveva 10 onns, cura ch'il dretg da votar da las donnas è vegnì introducì en Svizra. Jau ma regord bain dal plaschair da mia mamma e dal sentiment da far part da la fin d'ina gronda malgistadad. Sco scheffa dal Departament d'economia e lavur ma stat a cor particularmain la situaziun da las donnas. Lur potenzial è incontestà. Las cifras davart lur rolla en l'economia e la lavur mussan però che la via è anc lunga.»

**Fabienne
Fischer**

LA FATSCHA DAL FEDERALISSEM DA DAMAUN

Il project easyvote ha survegnì il Premi da federalissem 2021.

Il team dad easyvote sa cumpona da persunas tranter 25 e 32 onns che vegnan da tut las parts da la Svizra. Il project da la Federaziun svizra dals parlaments dals giuvens FSPG ha la finamira da render accessibla la politica a giuvenils da 18 fin 25 onns. Per questa lavur ha easyvote survegnì il Premi da federalissem 2021.

I n'è betg adina simpel da chapir la politica svizra, saja quai sin stgalim communal, chantunal u federal. Quai po impedir l'in u l'auter dad ir a vuschar e sa manifestescha en la participaziun a la votaziun che munta darar a passa 50 pertschient. Tar ils giuvens creschids tranter 18 e 25 onns è la participaziun anc pli bassa e variescha tut tenor tema. Projects da votaziun en connex cun il clima u cun il militar carmalan per exempel dapli burgaisas e burgais giuvens a l'urna che dumondas da finanzas.

Instruments visuals

easyvote infurmescha a moda simpla e chapaivla davart projects da votaziun e nizzegia instruments che pledentan giuvens creschids: videos explicativs curts e dynamics, infograficas, in'app per il smartphone. «Grazia a la collavuraziun cun ils chantuns che sustegnan nus finanzialmain pudain nus elavurar brochuras chantunals. Uschia pudain nus motivar vischnancas da sa participar a noss project. Ellas giogan ina rolla impurtanta: cun abunar easyvote sa decidan ellas numnadamain da sustegnair giuvens creschids da furmar lur opiniun», di Alice Zollinger, collavuratura da la cussegliaziun da clientella. Per las votaziuns dals 13 da zercladur 2021 ha il team per exempel elavurà texts per 21 projects sin stgalim chantunal e federal.

«Nus empruvain d'eliminar obstachels en connex cun votaziuns. Per far quai eruin nus ils basegns da giuvenils ed als scuntrain là, nua ch'els èn. Cun nossas brochuras sin la maisa da mangiar fin en las raits socialas», cuntinuescha Alice Zollinger. «Mintg'onn examinain nus ensemen cun gfs.bern l'interess e la participaziun politica da giuvens creschids.»

In team giuven plain motivaziun

Il team dad easyvote è giuven e multifar. Dasper lur engaschi per easyvote lavuran las dunnas ed ils umens da 25 fin 32 onns a temp parzial u èn vi da terminar lur studi. Uschia era nossa partenaria da discussiun che absolve actualmain il master en Public Administration. Il team è pluriling e deriva da tut las parts da la Svizra.

Las collavuraturas ed ils collavuratur enconuschan fitg bain las basas dal federalissem e tiran a niz lur savida. «La vitalitad dal federalissem svizzer sa mussa en las pussaivladads da sa participar multifaras che las burgaisas ed ils burgais han. Per l'avegnir dal federalissem èsi perquai decisiv ch'ils giuvenils sa participeschian sin tut ils stgalims als process politics e sa fetschian udir. La FSPG ed easyvote contribueschan essenzialmain a la politica svizra ed al federalissem», accentuescha Alice Zollinger.

«La vitalitad dal federalissem svizzer sa mussa en las pussaivladads da sa participar multifaras che las burgaisas ed ils burgais han. Per l'avegnir dal federalissem èsi perquai decisiv ch'ils giuvenils sa participeschian sin tut ils stgalims als process politics e sa fetschian udir. La FSPG ed easyvote contribueschan essenzialmain a la politica svizra ed al federalissem.»

Alice Zollinger, easyvote

Alice Zollinger ha prendi encunter virtualmain la trofea per il team dad easyvote.

Federalissem da e per giuvenils

Il 28 da matg 2021 è il premi vegnì surdà en il rom da la Conferenza naziunala da federalissem che Basilea-Citad ha organisà e che ha gi lieu virtualmain. «Nus avain grond plaschair da quest premi. El è ina gronda reconuschientscha per nossa lavur e motivescha nus da perseguitar vinavant nossa finamira: carmalar adina dapli giuvenils a l'urna e meglierar la furmaziun politica da las generaziuns vegnintas.»

easyvote ha engrazià cun in autopurtret disegnà.
©easyvote

Il project obtegna ina summa da 10'000 francs. «Ils daners pudain nus duvrar per extender nos-
sas activitads. Per exempel noss tool d'instruc-
ziun gratuit easyvote-school, per il qual nus es-
san semper a la tschertga da pussaivladads da
finanziaziun.»

Ulteriuras infurmaziuns chattais Vos sin
www.chstiftung.ch/foederalismuspreis

Premi da federalissem reloaded

L'ediziun dal 2021 è stada ina premiera en plirs regards. Da nov fan part da la giuria era personalitads da la societad civila. Quella sa cumpona ussa da la schurnalista Gülsha Adilji, da Tania Ogay, professuressa dal departament per ciencias d'educaziun e furmaziun da l'Universitad da Friburg, da Marco Solari, president dal Locarno Film Festival, sco era dals cussegliers guvernativs Pascal Broulis (VD) e Christian Rathgeb (GR) – il president da la Fundaziun ch ed il president da la Conferenza da las regenzas chantunals – e da Danielle Gagnaux-Morel, la chanceliera chantunala da Friburg.

Il premi è dotà cun 10'000 francs e vegn surdà en ina procedura da candidatura averta. Cun bunamain 50 candidaturas inoltradas ha l'ediziun 2021 gì ina gronda resonanza. easyvote ha persvadì la giuria cun ses engaschament per giuvens creschids e la plurilinguitad dal project.

«L'uomo si chiama Chahine Gharbi, nato il 18 aprile 1970, nazionalità algerina. È quanto ha scritto nel registro della reception, cinque minuti prima.»

«L'um ha num Chahine Gharbi, naschì ils 18 d'avrigl 1970, Algerian. Quai ha el scrit en il register da la recepziun, tschintg minutas avant.»

«L'homme s'appelle Chahine Gharbi, né le 18 avril 1970, nationalité algérienne. C'est ce qu'il a écrit sur le registre de la réception, cinq minutes plus tôt.»

L'emprima frasa dal cudesch da Pascal Janovjak «Le zoo de Rome / Lo zoo di Roma». Translatà dal franzos da Maurizia Balmelli. Ina translaziun da la Collecziun ch 2021, edida dad Edizioni Casagrande, Bellinzona.
Il purtret da Maurizia Balmelli chattais Vus sin [pag. 27](#).

LITTERATURA SVIZRA EN TRANSLAZIUN

Novas publicaziuns dal 2021 da la Collecziun ch

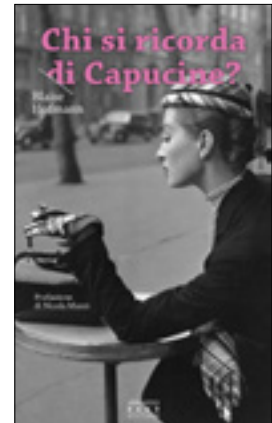
Cun pajaments supplementars per custs da stampa sustegna la Collecziun ch dapi il 1974 translaziuns litteraras tranter las linguas naziunalas e promova sin quella moda il barat litterar sur ils cunfins linguistics ora. L'onn da rapport èn cumparids 13 titels. La fin dal 2021 cumpigliava la Collecziun ch en total 327 ovras.

Yari Bernasconi:
Neue staubige Tage / Nuovi giorni di polvere

Alexandre Hmine:
Milchstrasse

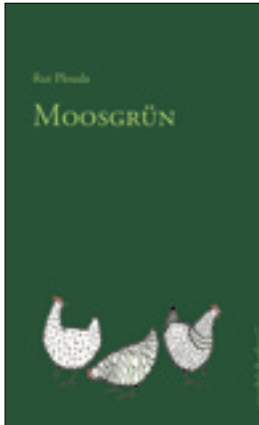
Blaise Hofmann:
Chi si ricorda di Capucine?

José-Flore Tappy:
Trás-os-Montes

Fabio Andina:
Jours à Leontica

Rut Plouda:
Moosgrün

Usama Al Shahmani:
In terra straniera gli alberi
parlano arabo

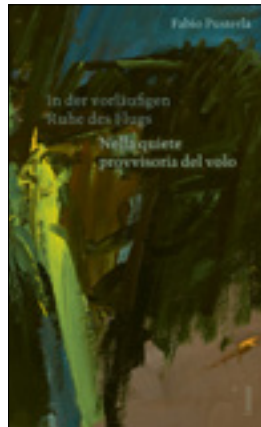
Pietro De Marchi:
Le papier d'orange /
La carta delle arance

Jean Prod'hom:
November

Pascal Janovjak:
Lo zoo di Roma

Fabio Pusterla:
In der vorläufigen Ruhe
des Flugs / Nella quiete
provvisoria del volo

Dumenic Andry:
Sable / Sablun

Fabiano Alborghetti:
Maiser

Tut las ovras sin:

www.chstiftung.ch/ch-reihe

ALLER-RETOUR: IL FESTIVAL PER TRANS- LAZIUN E LITTERATURA

Sco pajais pluriling generescha la Svizra litteratura multifara ch'è - grazia a translaziuns - acces-sibla sur ils cunfins linguistics ora. Malgrà che la lavur da las translaturas e dals translatur è da gronda impurtanza, vegn ella pauc tematisada. Il festival aller-retour che ha gi lieu la segunda giada ils 6 da mars 2021 a Friburg, ha mess il focus sin la translaziun litterara.

In festival ch'è deditgà cumplettaimain a la translaziun litterara è unic en Svizra. Cun la citad bilingua da Friburg han ins chat-tà in lieu d'occurrentza ideal per aller-retour. Malgrà quai èsi stà intschert, sche la situaziun pandemica permetta da realisar il mars 2021 in'occurrentza per in public interessà per litteratura. Il schaner avain nus survegnì la decisiun spetgada vess: aller-retour vegn ad avair lieu online.

Sonda, ils 6 da mars 2021 è il festival vegnì transmess en directa dal center cultural Le Nouveau Monde a Friburg. Livestreams ed ateliers da Zoom han pussibilità da visitar virtualmain il festival. Quai ha dà la chaschun a producentas e producents da litteratura ed al public da sa barattar malgrà las restricziuns da corona. Ina part da las occurrenzas è vegnida registrada ordavant. Ils [videos](#) e podcasts preproducids han ins publitgà cuntinuadamain las em-nas avant il festival. Uschia ha il public pudì sa stgaudar gia a partir dal favrer per aller-retour.

Durant il festival èn ins s'occupà per exempel da la dumonda, sch'il diever da [translaziuns](#) mecanicas neuronalas vegnia in di ad avair l'effect ch'ins na po betg pli distinguer tranter texts translata-ds automaticamain e translaziuns umanas professiunalas. A la discus-siun èn sa participads il linguist informaticher **Samuel Läubli** e la translatura da litteratura **Camille Logoz**. Igl ha duvrà curaschi d'admetter ch'els fetschian diever da la translaziun mecanica per gudagnar temp.

Il format participativ «la translatura transparenta» ha plinavant dà al public la chaschun da guardar sur la spatla a la translatura profes-siunala **Julie Tirard**, rumper il chau ensemen cun ella, far propostas e discutir soluziuns. Quai ha chaschunà in barat animà, uschia ch'il temp previs è atgnamain stà memia curt.

Dumondas da translaziun datti però era sin auters secturs e betg mo en la litteratura. Tge espriman per exempel illustraziuns ch'in text na sa betg intermediar? L'illustratura **Anna Luchs** ha raquintà da sias experientschas en las differentas linguas e medias. **Geneviève Pasquier e Nicolas Rossier** dal Théâtre des Osses Friburg ed il reschissur **Massimo Furlan** e la dramaturga **Claire de Ribaupierre** han discurrì davart l'impurtanza da la translaziun, la surtitulaziun e las preschentaziuns plurilinguas en il teater, e quai en in temp che las producziuns vegnan adina pli internaziunalas ed ils ensembles ed il public daventan adina pli eterogens.

Per finir èn vegnidas a pled trais dunnas cun differents origins, ma colliadas tras ina citad: **Myriam Diarra, Fork Burke e Franziska Schutzbach** èn las edituras da la collecziun d'istorgias «I will be different every time» che raquinta dals ambients da viver da dunnas nairas a Bienna. Lur mintgadi che vegn influenzà da rassissem – subtil e main subtil – ha commovì.

Il team d'organisaziun è vegnì a la conclusiun ch'ins ha pudì cuntanscher in auter public cun il format digital che quai ch'ins avess probablmain cuntanschì cun ina realisaziun cun public al lieu. Tuts èn però stads d'accord ch'ina occurrenza virtuala na po betg remplazzar l'inscunter personal. Il plaschair anticipà per il proxim festival aller-retour che ha lieu il 2024 danovamain a Friburg è damai grond.

aller-retour è vegnì organisà e purtà da la Fundaziun ch per la collavuraziun federala, il Centre de Traduction Littéraire Losanna (CTL), la Chasa da la translaziun Looren e la Fundaziun svizra per la cultura Pro Helvetia.

L'emprima concorrenza dad aller-retour ha gi success

aller-retour cumpiglia er ina concorrenza da translaziun per translaturas e translaturats betg professionals e per scolaras e scolars dal stgallim secundar II. Ins ha pudì tscherner tranter trais poesias che las auturas ed ils auturs han mess a disposiziun.

Bunamain 150 personas èn suandadas l'appel. Sulettas u en gruppas han ellas scrit lur texts ch'èn d'ina qualitad remartgablamain buna. Per mussar ch'i na dettia betg mo ina buna soluziun en la translaziun èn vegnidas undradas da las 120 inoltraziuns pliras categories cun in premi.

Ulterius infurmaziuns chattais Vus sin:

www.aller-retour.ch

Maurizia Balmelli

Jau hai cumenzà a translatar avant 24 onns, per casualità, sco quai ch'igl è savens il cas. Jau translatesch en emprima lingua belletristica contemporanea, pia ovras, en las qualas l'oralità gioga ina rolla impurtanta e sa manifestescha en differentas modas. Mia finamira principala è da mantegnair il puls e reproducir l'instinct da la lingua.

Scrifer e translatar èn acts colliads profundamain cun il tadlar, ed jau hai passentà 15 onns en l'Italia per tadlar il talian. Mia derivanza tessinaisa ha implitgà in viadi da la

Translatura da pliras ovras da la Collecziun ch e victura dal premi spezial Translaziun 2022 surdà da l'Uffizi federal da cultura

periferia a la tgina da la lingua. La deblezza iniziala è sa transfurmada en ina fermezza: adina puspè sa fatschentar cun la dumonda da l'origin da mia lingua ha gidà mai a sviluppar ina conscienza preziusa.

Tge signifitgi oz dad esser ina donna en il mund da la translaziun litterara? I signifitga da far part d'ina maiorità. Forsa perquai ch'igl è ina lavur davos las culissas che pretenda blera premura e passiun, ina lavur cun paucas pussaivladads da far carriera ed entradas che na tanschan betg per viver a moda degna, almain betg là nua che jau viv.»

Cussegliera guvernativa dal chantun da Neuchâtel
e scheffa dal Departament da furmaziun, digitalisaziun
e sport, dapi ils 25 da matg 2021

50

onnas dretg da
votar e d'eleger da las
dunnas en Svizra

«Quest giubileum ha regurdà ad in grond
success per l'egualitad. Grazia ad el han ins
puspè pudì sensibilisar tuttas e tuts per il fatg
che dunnas ed umens ston pudair concepir
libramain lur vita, avair las medemas schanzas
e parter las medemas responsablads.»

**Crystel
Graf**

ULTERIURAS ACTIVITADS 2021

Collecziun ch en las scolas

L'onn 2021 ha il project da barat da litteratura pudì festivar in giubileum: dapi 20 onns famigliarisescha la Collecziun ch in public pli giuven en scolas cun l'art dal translatar. Teams cun gliued che scriva u translatescha visitan classas da scolas medias e discutan davart in cudesch en sias duas versiuns linguisticas. Tals inscunters rendan dinamicas ed accessiblas la litteratura e la lingua. La finamira è da survegnir in veritabel barat. Las scolaras ed ils scolars vegnan envidads da proponer atgnas interpretaziuns e da metter en dumonda il text.

Co nascha in roman? Co translatesch'ins in'ovra litterara? Co influenzescha la personalitad da la translatura u dal translatur il text? Pertge sa decid'ins per in tshert pled e betg per in auter? Quai èn mo insaquants exempels da dumondas ch'ils giuvenils han fatg a las auturas u als auturs ed a las translaturas u als translatur.

L'onn passà han gì lieu 26 inscunters en 23 scolas en 11 chantuns. Sa participadas èn 49 classas da scola cun totalmain 833 scolaras e scolars da tut las regiuns linguisticas da la Svizra. L'onn da rapport ha la Fundaziun Oertli a Turitg e l'Uffizi federal da cultura finanzia e purtà idealmain il project.

ch Lab: tool da barat per projects innovativs en ils chantuns

La Fundaziun ch ha cuntanschì la fin da la stad 2021 il final da la civicChallenge cun il project [«ch Lab»](#), in incubatur per innovaziuns sin il sector public. «ch Lab» è ina plattforma digitala publica per parter politica chantunala innovativa e projects da la furmaziun politica. Tut ils 26 chantuns pon sa procurar uschia a moda simpla ina survista da las best practices sin quest sector. Il «ch Lab» pon er autras conferenzas interchantunalas duvrar per lur intents, e quai senza gronds custs.

La finala n'ha «ch Lab» betg cuntanschì il podest da la civicChallenge. Tuttina ha il team pudì sviluppar vinavant il project en il rom dal final, tranter auter cun participar a differents lavuratori d'innovaziun e cun il barat intensiv cun las ulteriuras finalistas ed ils ulteriurs finalists.

Institut da federalissem (IFF)

Per iniziativa da la Conferenza da las regenzas chantunales vegn l'Institut da federalissem ad organisar in curs d'introducziun per novas commembras e novs commembers da las regenzas chantunales sco era per cusseglieras e cussegliers governativs en uffizi che han interess. Il curs tracta dumondas dal dretg public e dal dretg administrativ ch'èn d'impurtanza fundamentala per las autoritads executivas. L'accent vegn mess sin la collavuraziun interchantunala e la collavuraziun cun la Confederaziun sin stgalim governativ. La scolaziun d'in di vegn organisada en in lieu anc betg definì e la lingua d'instrucziun sa drizza suenter il profil da las partecipantas e dals partecipants e vegn ad esser tudestg

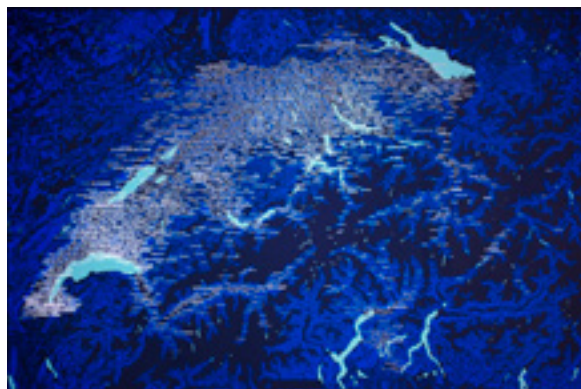
e/u franzos. La fasa da pilot che dura dapi il 1. da schaner 2022 finescha il 2024.

Il seminari davart il fundament dal federalissem svizzer ch'ins ha inizialisà il 2019 e che avess finalmain duì avair lieu per l'emprima giada il schaner 2022 han ins danovamain stuì annullar pervia da la situaziun sanitar. La scolaziun da trais dis sa drizza a las suandantas gruppas en mira: commembras e commembers da las autoritads ed il personal da las administraziuns da la Confederaziun, dals chantuns e da las vischnancas, commembras e commembers da tripartitas, organs interchantunals u intercommunals, politicras e politichers, collavuraturas e collavuraturs da las medias sco era personas che s'interessan per dumondas da la politica statale.

La Fundaziun ch e l'Institut da federalissem che fa part da l'Universitad da Friburg collavuran dapi il 1983. L'Institut presta lavur per la fundaziun ed ils chantuns, tranter auter sa participescha el al monitoring da federalissem da la Fundaziun ch.

L'exposiziun «Rumantsch è...»

La promoziun da la plurilinguitad en Svizra è ina da las incumbensas principalas da la Fundaziun ch. Perquai èsi stà ina chausa evidentata per ella da dar alloschi en la Chasa dals chantuns a l'exposiziun «Rumantsch è...» durant trais mais. Il project purtà dal chantun Grischun e da la Lia Rumantscha vul render perceptibla la quarta

lingua naziunala er ordaifer il Parc naziunal. Da simplas expressiuns fin musica e decleraziuns d'amur da personalitads prominentas a lur patria: uschia vegn il public sensibilisà per questa part da la cultura svizra. Tgi che visita l'exposiziun vegn en pli animà da «semnar lingua».

L'exposiziun è vegnida concepida uschia ch'ella po sa fermar dapertut en Svizra. La fin dal 2021 ha ella bandunà Berna per ir vinavant. Ella n'è però betg svanida cumplettaimain. Il mument da sia partenza è vegnida inaugurada l'ovra d'art «Svizra Rumantscha» da Donat Caduff. L'ovra è 160 cm lada e 107 cm auta ed in emprast permanent dal chantun Grischun a la Chasa dals chantuns. Ella è in simbol per l'impurtanza dal rumantsch per la diversitad linguistica da noss pajais.

L'artist grischun ha translata ils numms da las var 2200 vischnancas svizras en rumantsch. Las blearas n'avevan fin oz betg in num rumantsch. «Jau sun fitg cuntent. L'ovra da Donat Caduff n'è betg mo fitg bella, mabain envida era da far patratgs davart nossa diversitad linguistica e nossa derivanza. Ella mussa che la cultura rumantscha è in bain custavel per l'entira Svizra», declera Christian Rathgeb, cusseglier guvernativ grischun e president da la CdC.

SERVETSCHS

La Chasa dals chantuns

Dapi sia avertura l'onn 2008 maina la Fundaziun ch la Chasa dals chantuns a Berna. Sco tetg communabel da las conferenzas da las regenzas chantunalas e dals directurs chantunals cumpetents sco era d'ulteriuras organisaziuns associadas u interchantunalas è ella il center da cumpetenzza dals chantuns.

La Chasa dals chantuns unescha la savida da las conferenzas en in lieu e metta a disposiziun ad acturas ed ad acturs chantunals in'infrastructura da sedutas centrala. Quai simplifitgescha la collavuraziun e promova il dialog tranter ils chantuns e cun la Confederaziun, uschia ch'il federalissem vegn vivì a moda activa e rinforzà persistentamain. Ultra da la Fundaziun ch, la fittadina principala, han ils secretariats generals da differents conferenzas da directuras e directurs e conferenzas professionalas lur sedia en la Chasa dals chantuns.

Ulteriuras infurmaziuns chattais Vos sin:
www.haus-der-kantone.ch

L'organ directiv da la Chasa dals chantuns

Las conferenzas da directuras e directurs domiciliadas en la Chasa dals chantuns han mintgamai in sez en l'organ directiv. Quel s'occupa da las dumondas dal manaschi e da l'organisaziun en la Chasa dals chantuns. L'onn da rapport è l'organ directiv sa radunà per pliras sedutas, per gronda part virtualas. Ils temas principals èn stads la segirtad, il concept da protecziun e la gestiun da las stanzas da seduta – sco era l'infrastructura d'informatica communabla en la Chasa dals chantuns.

La cumissiun da gestiun da la Chasa dals chantuns

La cumissiun da gestiun ha danovamain organisà la participaziun a l'acziun «Bike to Work» per las collavuraturas ed ils collavurats da l'entira chasa. Malgrà las difficultads en connex cun la pandemia durant l'onn da gestiun, èsi stà pussivel da realisar l'apero da stad en il liber per promover il spiert da cuminanza.

Las stanzas da seduta

L'onn da rapport èn las stanzas da seduta stadas occupadas in zic pli pauc ch'ils onns precedents. Ina gronda part da las sesidas ha gì lieu a moda virtuala u ibrida ubain – pervia da las reglas da distanza –en localitads externas pli grondas.

Novas fittadinas

Per motivs da plaz ha il Center svizzer da servetschs per la furmaziun professionala, cussegliaziun da professiun, da studi e da carriera (CSCP) bandunà la Chasa dals chantuns per la fin da zercladur 2021. Il fanadur 2021 ha la Chasa dals chantuns pudì beneventar la Conferenza da las directuras e dals directurs da las execuziuns

giudizialas chantunals e la Conferenza da las procuraturas e dals procuraturs svizzers. L'atun han ins pudì dar en locaziun intginas localitads ch'eran vegnidas libras a l'organisaziun novfundada Administraziun digitala Svizra. Plinavant vegnan fatgas per il mument differentas midadas en chasa, uschia che tut ils biros vegnan probablmain puspè ad esser occupads l'atun 2022. Pli difficil èsi da dar en locaziun surfatschas d'archiv.

Il servetsch linguistic

Tge ha il servetsch linguistic prestà il 2021? Sco adina è el s'engaschè per la communicaziun plurilingua ed ha gidà ad augmentar la visibilitad da la Fundaziun ch e da la CdC ed a derasar las valurs dal federalissem.

Il servetsch linguistic sa cumpona da quatter translaturas franzosas (280%) che han fatg quasi tut las translaziuns dal tudestg en franzos per la Fundaziun ch e la CdC e surpiglià la mesadad da las incumbensas surdadas da la Conferenza da las directuras e dals directurs chantunals da finanzas, da la Conferenza da las directuras e dals directurs chantunals da l'economia publica, da l'Associaziun svizra da las autoritads dal martgà da lavur, da la Conferenza da las directuras e dals directurs da las execuziuns giudizialas chantunals e dal Center svizzer da servetschs per la furmaziun professiunala, cussegliaziun da professiun, da studi e da carriera.

Ultra dals documents per sustegnair la lavur e la communicaziun entaifer ils organs da la Fundaziun ch e da la CdC èn vegnids tractads ils suandants temas: Covid-19 e co ch'ins ha prendì per mauns la crisa, il Premi da federalissem, il program da lavur da la Fundaziun ch, il ch Blog, la politica europeica (accord instituziunal, Cumissiun europeica e Dialog europeic), il svilup dal territori (Conferenza tripartita), la migraziun ed integraziun (Conferenza dals servetschs d'infurmaziun), la midada da la cuntrada mediala, il dialog politic cun represchentantas e represchentants da l'Assamblea federala, etc.

Christine Bonvin

Translatura per la Fundaziun ch dapi il 2008, pensiunada dapi il matg 2022

Durant mia lavur hai jau pudì appurtar mes entusiassem per tut ils temas che furman il spazi public dal pajais, en il qual jau viv. Jau hai vis co che la Fundaziun ch ha fatg ils ultims onns ina cura da regiuvinaziun. Sia patina eleganta è vegnida raffinata cun aspects che correspundan a la moda da s'exprimer ed a las spetgas dad oz. A la persuna che suonda a mai giavisch jau ch'ella saja passiunada da render dinamica la lingua.»

L'informatica

La Fundaziun ch offra var 90 plazzas da lavur en la Chasa dals chantuns a Berna che pon vegnir gestiunadas independentamain dal lieu e che tegnan cun quai quint da la moda da lavurar mobila. Diesch conferenzas retiran tut ils servetschs d'IT, incl. mantegniment, sur la Fundaziun ch. Plinavant metta la fundaziun a disposiziun la rait, il WLAN e la telefonia VoIP per l'entira chasa sco era l'indiriz da medias da las stanzas da seduta. Per il funcziunament senza incaps ed il mantegniment è responsabel il servetsch d'informatica da la Fundaziun ch. En connex cun l'orientaziun e la planisaziun strategica survegn l'informatica dapi il 2021 sustegn d'in purschider da servetschs extern.

Partiziun da persunal e da finanzas

La partiziun da persunal e da finanzas na furnescha betg mo per la Fundaziun ch e per la CdC, mabain era per 14 ulteriuras organisaziuns (FDK, VDK, BPUK / KöV, EnDK, RK MZF, KWL, SIK, e-Operations, VSAA, SODK, GDK, SSK, LDK) servetschs en la contabilitad da las finanzas e da las pajas e per part er en l'administraziun dal persunal. Ultra da manar las contabilitads (per part incl. traffic da pajaments e facturaziuns) fa ella era tut ils quints annuals a moda professionala.

Cussegliera guvernativa dal chantun da Neuchâtel
e scheffa dal Departament d'occupaziun e coesiun sociala,
dapi ils 25 da matg 2021

50

onns dretg da
votar e d'eleger da las
dunnas en Svizra

«Jau pens a tuttas che han stuì cumbatter
blers onns, per che las Svizras dastgian
finalmain eleger e vuschar. Crair ch'ina
chaussa saja gista, betg capitular, declerar e
persvader (sasezza) – quai è tut stà necessari
per cuntanscher questa finamira. Per realisar
quai che sa chapescha oz apparentamain da
sez hai duvrà 150 onns e 130 votaziuns!»

**Florence
Nater**

CUSSEGL DA FUNDAZIUN & CUMISSIUN DIRECTIVA

Cumposiziun

Il cussegl da fundaziun è l'organ suprem da la Fundaziun ch per la collavuraziun federala (Fundaziun ch). Da mintga chantun fa ina cussegliera governativa u in cusseglier governativ part dal cussegl. La cumissiun directiva prepara las fatschentas currentas. Tegnend quint da las differentas regiuns linguisticas sa cumpona ella d'almain set commembras e commembers dal cussegl da fundaziun.

Il cussegl da fundaziun elegia il president da la Fundaziun ch sco era las commembras ed ils commembers da la cumissiun directiva per ina durada d'uffizi da mintgamai dus onns. Il 2021 sa cumponiva la cumissiun directiva da las suandantas personas:

- cusseglier governativ Pascal Broulis (VD), president
- cusseglier governativ Paul Winiker (LU), vicepresidente (a partir dal 1-2-21)
- cusseglier governativ Christian Rathgeb (GR), president da la Conferenza da las regenzas chantunals
- cusseglier governativ Manuele Bertoli (TI)
- cussegliera governativa Laura Bucher (SG) (a partir dal 1-1-21)
- chanceliera chantunala Danielle Gagnaux-Morel (FR), represchentanta da la Conferenza dals chanceliers chantunals
- presidenta da la regenza Elisabeth Ackermann, vicepresidente (BS) (fin ils 31-1-21)
- president da la regenza Beat Jans (BS) (a partir dal 1-2-21)
- cusseglier governativ Pierre Alain Schnegg (BE) (a partir dal 1-1-21)

Radunanza

La radunanza dal cussegl da fundaziun prevista per ils 6 da schaner 2021 ha gì lieu il schaner 2021 en scrit. Per sia segunda sesida da l'onn è il cussegl da fundaziun sa radunà ils 25 da zercladur a Berna; las decisiuns han ins prendì pli tard en scrit. La cumissiun directiva è sa reunida ils 20 da matg ed ils 11 da november 2021, mintgamai online.

SECRETARIAT

Fatgs da personal

Il 31 da december 2021 muntava l'effectiv dal personal da l'entira organisaziun a 36 collavuraturas e collavuratur cun in pensum da lavur da totalmain 27,5 plazzas a temp cumplain. La Fundaziun ch porscha mintgamai duas plazzas da praticum en l'administraziun per personas da la Svizra franzosa u dal Tessin che han gist terminà lur emprendissadi e tut tenor pussaivladad in fin dus praticums scientifics sin il sector da la Fundaziun ch u da la CdC.

L'onn da rapport han las suandantas personas dastgà festivar in giubileum da lavur:

- Tanja Pete, manadra da project Collecziun ch, 10 onns
- Christine Winkelmann, collavuratura scientifica, 15 onns
- Manuela Furrer, manadra dal secretariat CdC/Fundaziun ch, 25 onns
- Roland Mayer, mainafatschenta e manader dal sector CdC/politica exteriura, 25 onns

Cumposiziun da la direcziun ils 31-12-2021:

- Roland Mayer: mainafatschenta e manader dal sector CdC/politica exteriura
- Thomas Minger: vicemainafatschenta e manader dal sector CdC/politica da l'intern
- Nicole Gysin: scheffa da la comunicaziun e vicemanadra dal sector CdC/politica da l'intern
- Philipp Schori: manader dal sector Fundaziun ch
- Andrea Heinimann: manadra dals servetschs centrals

La direcziun da la Fundaziun ch (da sanestra a dretga):
Thomas Minger, Nicole Gysin, Philipp Schori,
Roland Mayer, Andrea Heinimann
©Felix Peter

Finanzas

En il rapport annual 2021 vegn publictà il quint annual 2021. Tar las cifras publicgadas sa tracti d'ina resumaziun. Il rapport da revisiun sa basa sin il quint annual detaglià.

Quint da gudogn e perdita 2021

	Quint 2021	Preventiv 2021	Quint 2020
subvenziuns chantunalas	4'416'984	4'417'000	4'266'432
subvenziuns da seminari	-	257'000	273'600
retgavs prestaziuns da servetschs	204'805	205'000	204'292
contribuziun SECO	355'100	310'400	310'400
contribuziuns KID	164'950	160'000	160'838
contribuziuns TK	204'000	-	242'231
contribuziun project da scola	45'000	45'000	43'385
contribuziuns occurrenz	69'776	65'000	19'500
ulteriuras entradas e contribuziuns	130'373	183'000	129'218
RETGAV	5'590'988	5'642'400	5'649'896
custs da personal	3'837'104	3'734'200	3'613'107
mandats / onuraris / translaziuns	260'260	280'500	346'295
tschains da locaziun e custs access.	660'691	622'000	659'867
occurrenz	12'503	200'500	210'920
administraziun	304'069	519'500	521'649
organs, cumissiuns	26'578	20'500	13'450
expensas da manaschi	1'251'597	1'442'500	1'541'261
post d'administraziun KID	164'950	160'000	160'838
projects Fundaziun ch	50'000	-	-
projects Collecziun ch	148'439	145'800	107'693
gruppas, organisaziuns CdC	33'589	84'000	31'852
projects CdC	33'099	-	-
conferenza tripartita	90'000	-	68'899
contribuziun Institut per federalissem	100'000	100'000	100'000
curs / contribuziuns participants da projects PE	119'024	101'000	90'926
repartiziun activitads spez. / projects	-50'000	-	-
projects e contribuziuns	689'101	590'800	560'207
EXPENSAS	5'777'802	5'767'500	5'714'576
resultat da gestiun	-186'813	-125'100	-64'679
resultat finzial	-5'904	-	-4'420
utilisaziun resultat CdC	41'087	80'000	-21'811
RESULTAT ANNUAL	-151'630	-45'100	-90'910

Quint da gudogn e perdita 2021

Survista tenor secturs / projects

Tar las cifras publicgadas sa tracti d'ina preschentaziun scursanida.
Il rapport da revisiun sa referescha al quint annual cumplessiv.

	quint 2021		preventiv 2021	
	expensas	retgav	expensas	retgav
interpresa Fundaziun ch	1'054'887	961'703	1'060'800	1'040'000
ch seminar da regenza	-	-	277'000	257'000
interpresa Chasa dals chantuns	568'632	546'026	546'000	546'000
project «Premier Emploi»	387'183	355'100	310'400	310'400
project Collecziun ch	201'466	197'710	197'300	193'000
Conf. da las regenzas chantunalas	3'571'567	3'571'567	3'376'000	3'376'000
surpli dal retgav				
surpli da las expensas		151'630		45'100
Total	5'783'735	5'783'735	5'767'500	5'767'500

Bilantscha

	31.12.2021	31.12.2020
Activas		
activas currentas	5'239'250	5'980'847
meds liquids	4'609'995	3'547'670
pretensiuns da furniziuns e prestaziuns	510'759	408'698
autras pretensiuns a curt termin	2'897	1'947'924
daners liads CHF	-	1'900'000
creditor chascha da pensiun	-	24
CdC: fond da renovaziun	2'897	47'900
limitaziun dal quint activa	115'599	76'555
facultad d'investiziun	781	781
investiziun finanziaria	780	780
bains materials	1	1
Total activas	5'240'031	5'981'628
Passivas		
obligaziuns a curt termin	3'059'855	3'649'822
obligaziuns da furniziuns e prestaziuns	661'074	759'945
autras obligaziuns a curt termin	1'594'837	1'647'978
conto current CdC	1'351'524	1'392'611
conto current TK – cumpart CdC	55'067	50'085
conto current TK – cumpart confederaziun	49'862	44'880
conto current TK – cumpart citads / vischnancas	47'371	44'880
dabun manaschi CdC	66'929	72'828
monitoring banca da datas da fatschentas	24'082	42'693
limitaziun dal quint passiva	10'024	276'053
remessas a curt termin	793'920	965'846
agen chapital	2'180'177	2'331'806
Total passivas	5'240'031	5'981'628

Agiunta al quint annual 2021

Furma giuridica ed organisaziun

La Fundaziun ch per la collavuraziun federala è ina fundaziun en il senn d'art. 80 ss. CCS cun sedia a Berna. Tenor il document da fundaziun dals 9 da schaner 2019 è installads conform als statuts ils suandants organs:

- **cussegl da fundaziun**
commembers: represchentantas e represchentants da las regenzas dals 26 chantuns
president: Pascal Broulis (VD)
- **cumissiu directiva**
commembers: otg commembras e commembers da la fundaziun
president: Pascal Broulis (VD)
- **post da revisiun:**
Von Graffenried AG Treuhand
- **secretariat**
mainafatschenta: Roland Mayer

Principis da la preschentaziun da la contabilitad e da la valitaziun

La contabilitad vegn fatga conform al Dretg d'obligaziuns svizzer.

Indicaziuns legalas tenor l'art. 959c al. 1 + 2 dal Dretg d'obligaziuns

	2021	2020
obligaziuns eventualas	naginas	naginas
limitaziun da la proprietad	nagina	nagina
obligaziuns da leasing	naginas	naginas
obligaziuns envers instituziuns da provediment	120.05	123'481.75
participaziuns essenzialas	naginas	naginas
liquidaziun netta da reservas da reacquisiziun e reservas zuppadas	nagina	nagina

Decleraziun davart plazzas cumplainas

En la media annuala n'occupain nus betg dapli che 250 plazzas cumplainas.

VON GRAFFENRIED
TREUHAND

Bericht der Revisionsstelle zur eingeschränkten Revision an den Stiftungsrat der ch Stiftung für eidgenössische Zusammenarbeit, Bern

Als Revisionsstelle haben wir die Jahresrechnung (Bilanz, Erfolgsrechnung und Anhang) der ch Stiftung für eidgenössische Zusammenarbeit für das am 31. Dezember 2021 abgeschlossene Geschäftsjahr geprüft.

Für die Jahresrechnung ist der Stiftungsrat verantwortlich, während unsere Aufgabe darin besteht, die Jahresrechnung zu prüfen. Wir bestätigen, dass wir die gesetzlichen Anforderungen hinsichtlich Zulassung und Unabhängigkeit erfüllen.

Unsere Revision erfolgte nach dem Schweizer Standard zur Eingeschränkten Revision. Danach ist diese Revision so zu planen und durchzuführen, dass wesentliche Fehlaussagen in der Jahresrechnung erkannt werden. Eine eingeschränkte Revision umfasst hauptsächlich Befragungen und analytische Prüfungshandlungen sowie den Umständen angemessene Detailprüfungen der beim geprüften Unternehmen vorhandenen Unterlagen. Dagegen sind Prüfungen der betrieblichen Abläufe und des internen Kontrollsystems sowie Befragungen und weitere Prüfungshandlungen zur Aufdeckung deliktischer Handlungen oder anderer Gesetzesverstösse nicht Bestandteil dieser Revision.

Bei unserer Revision sind wir nicht auf Sachverhalte gestossen, aus denen wir schliessen müssten, dass die Jahresrechnung nicht dem Gesetz und der Stiftungsurkunde entspricht.

Bern, 14. April 2022 ris/stn

Von Graffenried AG Treuhand

Michel Zumwald
dipl. Wirtschaftsprüfer
Zugelassener Revisionsexperte

Stephan Richard
dipl. Wirtschaftsprüfer
Zugelassener Revisionsexperte
Leitender Revisor

Beilage:

Jahresrechnung (Bilanz mit einer Bilanzsumme von CHF 5'240'031.33, Erfolgsrechnung mit einem Jahresverlust von CHF 151'629.51 und Anhang)

Von Graffenried AG Treuhand
Waaghausgasse 1, Postfach, CH-3001 Bern, Tel. +41 31 320 56 11

cussegliera guvernativa dal chantun da Soloturn
e scheffa dal Departament da construcziun e giustia,
dapi il 1. d'avust 2021

onnas dretg da
votar e d'eleger da las
dunnas en Svizra

«Per il maun public è la promoziun da l'egualitad in'incumbensa impurtanta, nus avain ina funcziun d'exempel. Cun eleger trais cusseglieras guvernativas avain nus mess in cler accent en il chantun da Soloturn. Nus avain gia cuntanschì bler, ma uschè ditg che l'egualitad na sa chapescha betg da sez, stuain nus ans engaschar vinavant per ella.»

**Sandra
Kolly**

**Publicatura:
Fundaziun ch
per la collavuraziun
federala**

Chasa dals chantuns
Speichergasse 6
Chascha postala
CH-3001 Berna
Tel +41 32 320 16 16
info@chstiftung.ch
www.chstiftung.ch

Impressum

Layout: Terminal8, Design & Web, Berna
www.terminal8.ch

Frontispizi

Titel: Shutterstock
Pag. 15: Unsplash

Approvaziun dal rapport annual

Il cussegl da fundaziun ha approvà il rapport annual a chaschun da sia sesida dals 24 da zercladur 2022.